

Izlazak iz sjene

(Nikola Nalješković: *Književna djela*, Kritičko izdanje priredio i popratne tekstove napisao Amir Kapetanović, Matica hrvatska, Zagreb, 2005.)

Nikola Nalješković bio je tema mnogih književnopovijesnih studija, pa ipak se ne može reći da je njegovo djelo svestrano i obuhvatno istraženo, a ni jednako vrednovano. Razlog je tomu njegov status svojevrsnoga pisca u sjeni samo zbog činjenice da je vremenski pripadao razdoblju dubrovačke književnosti koje su obilježili M. Vetranović i M. Držić, snažne figure i nadahnuti pisci. Pomniji pogled u različite povijesti književnosti, od prvih u 18. st. preko Kombolove i Vodnikove do Frangešove i Novakove u naše vrijeme, otkriva često oprečne ocjene o estetskoj i književnoj vrijednosti njegovih djela. Ipak svi su složni u mišljenju da je njegov prinos nezaobilazan u razvoju dubrovačkoga pjesništva. Takva recepcija Nalješkovićeve opusa inspirirala je nastojanje da se njegovi tekstovi izdaju kao cjelina i s kritičkim osvrtom na starija izdanja. Naime, za Nalješkovića je karakteristično da su njegova djela u dobroj mjeri sačuvana, doduše u brojnim mlađim prijepisima, tiskana u 19. i 20. st. u dvjema knjigama niza *Stari pisci hrvatski*, zatim zajedno s Benetovićem i Palmotićem u devetom svesku edicije *Pet stoljeća hrvatske*

književnosti, te u raznim izborima, što znači da je bio dostupan istraživačima svih profila.

Pitanje je koliko su sva poznata izdanja sačuvala prvotni tekst, koliko možemo biti sigurni u autentičnost jezika, pa onda i kakav pristup navedene činjenice diktiraju današnjemu priređivaču kritičkoga izdanja Nalješkovićeve djela. Sa svim tim nedoumicama susreo se i suočio Amir Kapetanović pri odluci da pripremi ovo izdanje. Repertoar problema odredio je koncepciju uvodne studije i samoga kritičkoga izdanja.

Autor u uvodnoj studiji (46 stranica) najprije ocrtava kulturnopovijesni okvir u kojem se javlja Nalješković, slijede piščevi biografski podatci, a središnji dio posvećen je recepciji i ocjenama Nalješkovićeve djela. U tom dijelu studije Kapetanović se osvrnuo na sve važnije ocjene – bez obzira na to jesu li pozitivne ili omalovažavajuće. Nakon toga nudi opis Nalješkovićeve stvaralaštva, iz kojega saznajemo da je u ostavštini toga pisca pronađena 181 pjesma ljubavnoga kanconijera, 37 poslanica, 4 nadgrobnice, 15 pobožnih pjesama, 12 maskerata i 7 dramskih tekstova. U analizi pojedinih žanrova Kapetanović polazi od objavljenih istraživanja i dopunjava ih svojim nalazima i interpretacijama. Taj dio studije otkriva Kapetanovićevo obuhvatno poznavanje književnopovijesnih rasprava, ali i sposobnost da nakon svega ponudi vlastito mišljenje, što nije uvijek jednostavno.

Povezanost piščeva jezika i zahtjeva tekstološke analize autor obrađuje u zasebnom odjeljku studije, gdje se vidi njegova obučenost za rad na starim tekstovima, kritičnost i pedantnost nužne za točno čitanje i preciznu transkripciju. Zanimljivo je kako je potraga za Nalješkovićevim prijepisima i izdanjima otvorila i pitanje autorstva nekih pjesama dubrovačke književne produkcije 16. st.

Za ovo izdanje uzet je kao temeljni tekst tzv. *Šipanski rukopis* nastao u 17. st., a u kritičkim bilješkama registrirane su razlike u čitanju prema rješeljima iz *Starih pisaca hrvatskih i Pet stoljeća*, djelomično u odnosu na Rešetarove intervencije i dodatke iz 1894. g. te ispravke *Komedije V.* u izdanju iz 1871. g.

Važno je istaknuti da do sada izdanja Nalješkovićevih djela nisu priređivana prema *Šipanskom rukopisu*, iako su pojedini autori upozoravali na njegovo postojanje. Budući da se radi o mlađem prijepisu koji sadržava sva Nalješkovićeva djela i pisao ga je jedan prepisivač, pokazao se najpozdanim za kritičko izdanje. Kapetanović svoj izbor objašnjava tako što donosi osvrt na ostale rukopise, utvrđuje njihove nedostatke i jezično-stilska svojstva koja upućuju na udio i stupanj prepisivačkih intervencija.

Kritičko izdanje Kapetanović priređuje prema najsvremenijim tekstološkim načelima, koncipiranim tako da se u najvećoj mogućoj mjeri i naj-

vjernije prenesu Nalješkovićeva jezična obilježja. Posebno su detaljno objašnjeni postupci transkripcije primijenjeni u ovom izdanju.

U drugom dijelu knjige prezenitirana su transkribirana djela: *Pjesni ljuvene* (3–253), *Knjige razlike* (*Poslanice, Nadgrobnice* 257–325), *Komedije* (329–453), *Pjesni od maskerate* (457–481), *Pjesni bogoljubne* (485–540).

Čitatelja Kapetanovićeva knjiga impresionira ne samo opsegom i kritičkom opremom nego i savršenom ujednačenošću na jezičnoj, tekstološkoj i tehničkoj razini.

U podrubnim bilješkama tumačena su imena povijesnih osoba i mitoloških bića, prevedene talijanske i latinske fraze, ili čak dijelovi teksta na stranom jeziku, zabilježene neke specifičnosti uočene u rukopisu.

Djela su popraćena rječnikom manje poznatih riječi, također tehnički izvrsno riješenim.

Od pratećih sadržaja ističemo bibliografiju radova o Nalješkoviću, popis rukopisa i tiskanih djela (sve nakon uvodne studije) i mnoštvo slikovnih priloga, točnije preslika naslovnica, stranica pojedinih rukopisa i tiskanih djela.

Kapetanovićovo izdanje Nalješkovićevih književnih djela pruža zaočenu obavijest o tome piscu dubrovačke književnosti, nudi uređen korpus za jezičnu analizu, donosi provjerenne biografske i bibliografske podat-

ke, podatke o rukopisima i varijantama tekstova, pa je tako svim budućim istraživačima nezamjenjiv putokaz prema jednoj pojavi naše renesanse.

Nemjerljiv trud uložen je u iščitavanje rukopisa, uspoređivanje izdanja, transkribiranje i kritičku prezentaciju, kao i u proučavanje relevantne književnopovijesne literature.

Rezultat je knjiga koja može poslužiti kao model za izradu kritičkih izdanja djela drugih starijih pisaca dubrovačkoga i dalmatinskoga kruga te kao primjer interdisciplinarnoga pristupa (književnoga, estetskoga, jezikoslovnoga, tekstološkoga) renesansnoj književnosti.

Stoga priređivač Amir Kapetanović zaslužuje priznanje za izvrsno obavljen pionirski posao u hrvatskoj tekstologiji našega vremena. Ostaje nam na kraju nada da će imati sljedbenike i da će ova knjiga biti nadahnuće za još koji sličan pothvat.

Darija Gabrić-Bagarić